

SPIS TREŚCI

Uwagi wstępne	5
I. Przeobrażenia struktury społeczno-ekonomicznej na ziemiach polskich po 1864 r.	11
1. Królestwo i tzw. ziemie zabrane	11
a. Realizacja reform uwłaszczeniowych — nowy ustrój agrarny	11
b. Folwark a wieś	15
c. Sytuacja chłopów po uwłaszczeniu	16
d. Rozwój głównych ośrodków przemysłowych	18
e. Procesy koncentracji i centralizacji w przemysle	19
f. Kształtowanie się burżuazji i nowoczesnego proletariatu	21
g. Polityka gospodarcza caratu — walka „Moskwy z Łodzią”	23
h. Ogólny przekrój stosunków społeczno- ekonomicznych ziem polskich zaboru ro- syjskiego pod koniec ubiegłego wieku	24
2. Zabór pruski	26
a. Struktura agrarna Poznańskiego i Pomo- rza	26
b. Intensyfikacja produkcji rolnej	27
c. Powolne tempo rozwoju przemysłu fa- brycznego	28
d. Rozwój przemysłu ciężkiego na Górnym Śląsku	29
e. Bilans przeobrażeń społecznych pod za- borem pruskim u schyłku XIX w.	32
f. Stosunki społeczne a narodowe	33

3. Galicja i Śląsk Cieszyński	35
a. Sytuacja gospodarcza wsi po uwłaszczeniu	35
b. Folwark a wieś	36
c. Zacołanie i niedorozwój przemysłu	38
d. Przekrój stosunków społecznych i narodowościowych Galicji pod koniec ubiegłego wieku	40
e. Intensywny rozwój produkcji przemysłowej i rolnictwa na Śląsku Cieszyńskim	43
f. Uwarstwienie społeczno-zawodowe i stosunki narodowościowe w Cieszyńskim	44
4. Wnioski ogólne. Ogólna charakterystyka struktury społeczno-ekonomicznej ziem polskich około roku 1900	45
 II. Stosunki polityczne w Polsce w latach 1864 - 1889	 47
1. Międzynarodowe aspekty kwestii polskiej po 1864 r.	47
a. Sytuacja międzynarodowa w Europie środkowo-wschodniej	47
b. Sytuacja polityczna w Rosji, Prusach i Austrii i polityka narodowościowa tych państw	49
c. Perspektywy przeobrażeń rewolucyjnych w stosunkach europejskich	50
d. Polska emigracja polityczna po powstaniu styczniowym	51
2. Sytuacja polityczna pod zaborem rosyjskim po powstaniu styczniowym	54
a. Represje popowstaniowe — likwidacja odrębności autonomicznej Królestwa	54
b. Stanowisko polskich klas posiadających wobec zaborcy — trójlojalizm	57
c. Prądy pozytywistyczne	59
d. Początki propagandy socjalistycznej	61
e. Wielki Proletariat	62
f. II Proletariat i Związek Robotników Polskich	64
g. Nowe elementy w sytuacji politycznej.	

Liga Polska. Gmina Narodowo-Socjalistyczna i „Pobudka”	66
3. Zabór pruski w dobie Kulturkampfu	68
a. Zwrot w polityce niemieckiej wobec Polaków po 1870 r.	68
b. Formy i metody w walce z polskością	69
c. Stanowisko Kościoła katolickiego	70
d. Polityka Koła Polskiego w sejmie pruskim i parlamencie ogólnoniemieckim	70
e. Społeczeństwo Wielkopolski i Pomorza w walce z germanizacją	71
f. Polski ruch narodowy na Kaszubach, Mazurach i Warmii	74
g. Postępy procesu odrodzenia narodowego na Górnym Śląsku	75
h. Początki ruchu robotniczego w zaborze pruskim	77
4. Galicja i Śląsk Cieszyński w okresie walki o autonomię	80
a. Etapy federalizacji i liberalizacji Austrii	80
b. Stanowisko polskich stronnictw — konserwatystów i liberałów	82
c. Kampania rezolucyjna	83
d. Teka Stańczyka	84
e. Kształt autonomii galicyjskiej po 1869 r.	86
f. Sytuacja Polaków na Śląsku Cieszyńskim	88
g. Początki ruchu ludowego	89
h. Początki ruchu robotniczego	91
III. Sytuacja polityczna na ziemiach polskich u schyłku XIX w. (1890 - 1900)	94
1. Królestwo	94
a. Przeobrażenia ideologiczne w obozie burżuazji i obszarnictwa — od liberalizmu do nacjonalizmu	94
b. Przerastanie ruchu socjalistycznego z ruchu kółkowego — w masowy — PPS i SDKP	96
c. Założenie Polskiej Partii Socjalistycznej (PPS)	97

d. Utworzenie Socjal-Demokracji Królestwa Polskiego (SDKP)	98
e. Ruch robotniczy w latach 1896 - 1899	100
f. Ruch chłopski	101
2. Zabór pruski	102
a. Sytuacja Polaków po zakończeniu „walki o kulturę”	102
b. Polityka polska w okresie rządów Caprivięgo (1890 - 1894)	104
c. Zaostrzenie kursu antypolskiego pod koniec ubiegłego wieku	105
d. Walka o ziemię	106
e. Ruch robotniczy	107
f. Postępy w procesie odrodzenia narodowego ziem zachodnich	109
3. Zabór austriacki	111
a. Przesłanki walki o demokratyzację stosunków społeczno-politycznych	111
b. Założenie Stronnictwa Ludowego	111
c. Utworzenie partii socjalistycznej	113
d. Stronnictwa ukraińskie	115
e. Przegrupowania w obozie rządzącym — nacjonalizm i neokonserwatyzm	116
f. Sytuacja polityczna w Galicji pod koniec XIX w.	117
g. Antagonizmy narodowościowe na Śląsku Cieszyńskim	119

IV. Rozwój gospodarczy ziem polskich i zmiany w układzie sił społecznych na początku XX w. (1901 - 1914)

1. Królestwo	121
a. Rozwój przemysłu	121
b. Przeobrażenia struktury społecznej i wzrost proletariatu	123
c. Przegląd produkcji rolniczej	124
d. Stosunki własnościowe na wsi	125
e. Ruchy migracyjne	125
2. Galicja	126
a. Ożywienie gospodarcze	126

b. Rozwój głównych ośrodków przemysłowych	127
c. Sytuacja klasy robotniczej	129
d. Przeobrażenia w rolnictwie	130
e. Parcelacja i emigracja	131
f. Pogląd na stosunki społeczno-ekonomiczne Śląska Cieszyńskiego	132
3. Zabór pruski	133
a. Procesy industrializacji i koncentracji w przemyśle	133
b. Intensyfikacja produkcji rolnej i jej kierunki	136
c. Parcelacja i jej narodowe aspekty	137
d. Przeobrażenia w stosunkach społecznych i narodowościowych	138
e. Sytuacja klasy robotniczej	139
V. Stosunki polityczne w latach 1901 - 1914	140
1. Królestwo Polskie	141
a. Przesłanki wybuchu rewolucji	141
b. Zasadnicze etapy rewolucji 1905 - 1907	143
c. Rola partii robotniczych w rewolucji	147
d. Stosunek klas posiadających do rewolucji	149
e. Bilans walk rewolucyjnych	150
f. Polityka rządu carskiego i stanowisko polskich stronnictw burżuazyjnych w okresie porewolucyjnym	151
g. Sytuacja w ruchu robotniczym	154
h. Sytuacja w ruchu chłopskim	156
2. Galicja i Śląsk Cieszyński	158
a. Wzrost antagonizmów społecznych i narodowościowych na początku XX w.	158
b. Echa wydarzeń rewolucyjnych w Rosji i Królestwie	160
c. Uchwalenie powszechnego prawa głosowania w wyborach do Rady Państwa	162
d. Sytuacja polityczna w Galicji w latach 1908 - 1911	163
e. Rozwój wydarzeń politycznych w latach 1912 - 1914	166

f. Śląsk Cieszyński	169
3. Zabór pruski	170
a. Zaostrzenie antypolskiego kursu ze stro- ny rządu	170
b. Walka o ziemię	171
c. Prześladowania polityczne	173
d. Ruch narodowy polski	175
e. Sytuacja na Górnym Śląsku	176
f. Ruch narodowy na Kaszubach, Warmii i Mazurach	178
g. Ruch socjalistyczny	179
h. Ugrupowania polityczne klas posiadają- cych	182
4. Orientacja polityczna społeczeństwa pol- skiego w przededniu wybuchu wojny	183
a. Koncepcja prorosyjska	184
b. Koncepcja proaustriacka	186
c. Orientacja rewolucyjna	190

VI. Kultura, literatura, oświata, nauka i sztuka na ziemiach polskich u schyłku XIX i na począt- ku XX w.	192
a. Sytuacja w kulturze polskiej	192
b. Rozwój literatury i teatru	199
c. Sytuacja na polu szkolnictwa i oświaty	204
d. Osiągnięcia nauki polskiej	210
e. Kierunki rozwoju w sztuce i muzyce pol- skiej	214

VII. Kwestia polska w pierwszej wojnie światowej	218
a. Wydarzenia militarne w pierwszym ro- ku wojny	218
b. Stosunek mocarstw zaborczych do spra- wy polskiej w chwili wybuchu konfliktu zbrojnego	221
c. Orientacje polityczne społeczeństwa pol- skiego w pierwszym roku wojny	223
d. Sytuacja ziem polskich po zajęciu Kon- gresówki przez państwa centralne	229
e. Manifest dwóch cesarzy	233

f. Kwestia polska po wybuchu rewolucji lutowej w Rosji	235
g. Przełom w kwestii polskiej w dobie Re- wolucji Październikowej	238
h. Kwestia polska w końcowej fazie wojny	241
i. Przesłanki odzyskania niepodległości .	244

VIII. Kształtowanie się ustroju społeczno-politycz- nego i granic II Rzeczypospolitej

a. Wypędzenie okupantów z ziem polskich — Polska Komisja Likwidacyjna i rząd lubelski	247
b. Prądy rewolucyjne — Rady Delegatów Robotniczych i Republika Tarnobrzaska	249
c. Rząd Moraczewskiego — podstawy ustro- ju	251
d. Rząd Paderewskiego i pierwsze wybory	253
e. Sytuacja w ruchu robotniczym — założe- nie Komunistycznej Partii Robotniczej Polski (KPRP) i utworzenie międzywo- jennej PPS	254
f. Sytuacja w ruchu ludowym	257
g. Sprawa granicy zachodniej	258
h. Sprawa granicy wschodniej. Wojna pol- sko-radziecka	261
i. Pozostałe problemy graniczne. Sprawa Wileńszczyzny. Sprawa Wolnego Miasta Gdańska	265

IX. Stosunki społeczne i polityczne w dobie budo- wy państwa polskiego (1919 - 1923)

a. Struktura narodowościowa i społeczno- -ekonomiczna	267
b. Zniszczenia wojenne i dysproporcje go- spodarcze między poszczególnymi dziel- nicami kraju	268
c. Zagadnienie reformy rolnej	271
d. Konstytucja marcowa	272
e. Wybory do Sejmu i Senatu w 1922 r. i sytuacja polityczna po wyborach . . .	276
f. Rząd Władysława Sikorskiego i pierwszy gabinet Chjeno-Piasta	278

g. Kryzys społeczno-polityczny na jesieni 1923 r.	280
h. II Zjazd KPRP	282
X. II Rzeczpospolita w okresie względnej stabilizacji gospodarczej i politycznej (1924 - 1926) .	284
a. Uwagi ogólne	284
b. Reforma walutowa Władysława Grabskiego	285
c. Socjalna i narodowościowa polityka rządu	287
d. Sytuacja w ruchu robotniczym i chłopskim w latach 1924 - 1925	290
e. Powody upadku gabinetu Grabskiego	293
f. Koalicyjny gabinet Skrzyńskiego	294
g. Geneza przewrotu majowego i jego przebieg	296
h. Bilans polityczny wydarzeń majowych	299
XI. Rządy obozu sanacyjnego od przewrotu majowego do wyborów „brzeskich” w 1930 r. . .	301
a. Sytuacja ekonomiczna kraju po przewrocie majowym	301
b. Zmiany polityczno-ustrojowe. Wybory prezydenta i rządu Bartla	305
c. Narastanie konfliktów między rządem a opozycją parlamentarną	307
d. Walka rewolucyjnego ruchu robotniczego i chłopskiego z sanacją	311
e. Wybory w 1928 r.	315
f. Nowy Sejm a rząd	318
g. Rządy pułkowników. Konsolidacja opozycji — Centrolew	320
h. Wybory „brzeskie” w 1930 r.	323
i. Terror wobec lewicy rewolucyjnej. KPP a Centrolew	325
j. Zaostrzenie represji wobec ludności ukraińskiej i białoruskiej	326
k. Początki kryzysu ekonomicznego	328
XII. Ostatnie lata rządów Piłsudskiego (1931 - 1934)	335
a. Walka z opozycją — proces więźniów brzeskich	335

b. Przebudowa ustawodawstwa polskiego w duchu antydemokratycznym	336
c. Konstytucja kwietniowa	338
d. Dno kryzysu ekonomicznego i depresja pokryzysowa	344
e. Ruch robotniczy w okresie kryzysu	346
f. KPP w latach kryzysu i depresji pokryzysowej. Sytuacja w PPS	349
g. Sytuacja w ruchu chłopskim. Powstanie jednolitego Stronnictwa Ludowego	353
h. Polityka zagraniczna rządów pomajowych	356

XIII. Stosunki społeczno-polityczne w Polsce w okresie poprzedzającym II wojnę światową (1935 - 1939) 363

a. Sytuacja gospodarcza w 1935 r. Wyjście z kryzysu	363
b. Polityka gospodarcza rządu w latach 1936 - 1939	364
c. Ożywienie gospodarcze w Polsce w przededniu wojny	367
d. „Dekompozycja” obozu rządzącego	368
e. Wybory w 1935 r.	369
f. Sprawa jednolitego frontu ludowego	372
g. Walki rewolucyjne klasy robotniczej w 1936 r.	374
h. Sytuacja w ruchu chłopskim	377
i. Lewica robotnicza i chłopska w 1937 r. Wielki strajk chłopski	379
j. Przegrupowania i rozłamy w obozie rządzącym. Rozwiązanie Sejmu i wybory 1938 r.	383
k. Ruch robotniczy i chłopski w przededniu wybuchu wojny	385

XIV. Sytuacja międzynarodowa Polski przed rokiem 1939 387

a. Przewrót hitlerowski w Niemczech w opinii społeczeństwa i rządu polskiego	387
--	-----

b. Społeczeństwo polskie wobec wydarzeń międzynarodowych w 1936 r.	388
c. Sytuacja międzynarodowa Polski w okresie aneksji Austrii i ugody monachijskiej	390
d. Ultymatywne żądania Hitlera wobec Polski	396
e. Sytuacja geopolityczna Polski w przededniu wybuchu wojny	398
XV. Zasadnicze etapy rozwoju oświaty, nauki, kultury i sztuki polskiej w okresie międzywojennym	401
a. Ustrój szkolny i poziom oświaty	401
b. Szkoły wyższe i rozwój nauki	408
c. Literatura, sztuka, teatr i życie muzyczne	415
Próba bilansu dwudziestolecia	425
XVI. Walka narodu polskiego z najazdem Niemiec hitlerowskich w okresie II wojny światowej	430
a. Kampania wrześniowa	430
b. Polityka okupanta hitlerowskiego w początkowej fazie wojny	441
c. Walka z okupantem hitlerowskim i początki ruchu oporu	447
d. Wybuch wojny radziecko-niemieckiej a kwestia polska. Okres kontaktów między ZSRR a rządem polskim w Londynie	455
e. Aktywizacja polskiej lewicy. Powstanie Polskiej Partii Robotniczej, Krajowej Rady Narodowej i ludowych sił zbrojnych	458
f. Polityka okupanta niemieckiego na ziemiach polskich w latach 1942 - 1944. Ruch oporu	464
g. Wyzwolenie wschodnich ziem polskich. Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego (PKWN) i jego manifest. Powstanie warszawskie	468
h. Przekształcenie PKWN w Rząd Tymcza-	

sowy. Sprawa polska na konferencji w Jącie	473
i. Wyzwolenie centralnej i zachodniej Polski	477
j. Walki polskich sił zbrojnych na Zachodzie	480
XVII. Węzłowa problematyka polityczna i społeczna Polski Ludowej w latach 1945 - 1948	484
a. Utworzenie Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej	484
b. Konferencja w Poczdamie i ustalenie polskiej granicy zachodniej. Umowa graniczna polsko-radziecka	487
c. Sprawa odbudowy zniszczonego potencjału ekonomicznego kraju	489
d. Problemy repatriacji w latach 1944 - 1946 i osadnictwa na Ziemiach Odzyskanych	496
e. Podstawowe reformy społeczno-ekonomiczne: reforma rolna i nacjonalizacja przemysłu	499
f. Walka polityczna z reakcyjnym podziemiem i siłami legalnej opozycji	510
g. Referendum i wybory sejmowe	518
h. Normalizacja sytuacji politycznej — Mała Konstytucja, Plan Trzyletni i jego realizacja w latach 1947 - 1948	523
i. Rozwój oświaty i kultury	531
j. Zjednoczenie polskiego ruchu robotniczego	534